



שנה"ל תשפ"ד

פרופ' ענת גסר-אדלסבורג

2023-24

דוא"ל: ageser@univ.haifa.ac.il

01א286.4116

שיטות מחקר איכותניות בבריאות הציבור למתחילים

רקע

בעשורים האחרונים גדלה ההכרה בספרות המקצועית העוסקת בבריאות הציבור בחשיבות ובתרומה הרבה של מחקר איכותני לתחום. הנושאים והבעיות בבריאות הציבור מורכבים ונוגעים לגורמים רבים: חברתיים, כלכליים, פוליטיים, אתניים, סביבתיים, וגנטיים. בנוסף, בעשורים האחרונים עולים בעיות ומחלות חדשות ומתפתחות ברמה המקומית והבינלאומית, המחייבות גישה בינתחומית ושיטות מחקר משולבות. כתוצאה מכל אלה אנשים שעוסקים בבריאות הציבור וחוקרים בתחום מכירים בצורך ברכישת גישות מחקריות מרובות להבנת בעיות ופיתוח תוכניות התערבות אפקטיביות בנושאי בריאות הציבור.

שיטות מחקר איכותניות עוזרות להבין תפישות, עמדות והתנהגות של בני אדם ושל קהילות שונות באופן שאינו ניתן להבין אותם רק באמצעות שיטות מחקר כמותיות בלבד. באמצעות שיטות מחקר איכותניות ניתן לעלות ולפרש גורמים תרבותיים, נורמטיביים ופסיכולוגים שנקשרים לבעיה הבריאותית ומשפיעים על ההתנהגות של קהלי היעד. באמצעות שיטות מחקר איכותניות ניתן להעלות את החסמים, והקשיים של בני אדם שמונעים מהם לאמץ התנהגות בריאותית רצויה. על ידי הבנת מכלול התפישות והצרכים שעולים מהמחקר האיכותני ניתן לבנות תוכניות יישומיות ואפקטיביות יותר המתאימות לקהילות התרבותיות הספציפיות.

השילוב בין שיטות מחקר כמותיות ואיכותניות מקנה למחקר עומק ופרספקטיבה שלא ניתן להגיע אליה רק באמצעות כלי מחקר כמותי. המחקר האיכותני עוזר לחוקר לגבש שאלות מחקר שישמשו את החוקר בשאלונים הכמותיים, כמו גם הבנת הסיבות והגורמים לתופעות ולהתנהגויות שלא ניתן להבין רק באמצעות שאלון כמותי. המחקר האיכותני יוכל לעזור בפרשנות הממצאים הכמותיים ולשמש ככלי באמצעותו אפשר לבנות והתאים כלי התערבותי אפקטיבי.



מטרות הקורס

(1) הכרת המושגים התיאורטיים והשפה של המחקר האיכותני (2) לימוד העקרונות והשיטות של כלי מחקר איכותניים בנושאים של בריאות הציבור (2) לימוד שילוב שיטות איכותניות לצד שיטות מחקר כמותיות (3) התנסות מעשית ביישום שיטות מחקר איכותניות.

קהל יעד

הקורס מיועד לסטודנטים ממגמות שונות של ביה"ס לבריאות הציבור, שרוצים לרכוש כלים מגוונים ועשירים במחקר שייסעו להם הן בהיבטים מחקריים והן בהיבטים מקצועיים בעבודתם בבריאות הציבור. בנוסף הקורס הינו חובה לסטודנטים הרוצים להשתמש בכלי מחקר איכותניים בנוסף לכלי מחקר כמותיים בעבודת התזה שלהם. לדוגמא: ראיונות עם רופאים ומטופלים, קבוצות מיקוד עם אנשי צוות רפואי, כמו גם ניתוח תוכן ופרשנות מתצפיות בסביבת העבודה של הצוות הרפואי המחייבים רכישת מיומנות וכלים משדה המחקר האיכותני

דרכי הוראה

- הנוכחות בשיעורים חשובה ביותר, מכיוון שהשיעורים מתנהלים בצורה אינטראקטיבית בדרך של דיונים, תרגולים וניתוחים.
- במידה והשיעורים יועברו בזום (תמונות הגלריה לא יוקלטו), הסטודנטים ידרשו לפתוח מצלמות בשיעורים אלה. אי פתיחת מצלמה תחשב כהיעדרות. במקרים פרטניים של קושי בפתיחת מצלמה, יש לפנות למרצה הקורס מראש לפני השיעור לקבלת אישור או עזרה.
- במהלך הקורס הסטודנטים יתנסו בקיום ראיונות וניתוחים.

דרישות והערכות

הנוכחות וההשתתפות בשיעורים חובה, פרט להיעדרות שמותרת על פי התקנון האוניברסיטאי (20%) כלומר חובת נוכחות 80% כולל שיעורי זום.

להלן מרכיבי הציון:

1. נוכחות - 10%
2. הכנת שאלות למדריך ראיון/קבוצת מיקוד - 5%
3. ביצוע וניתוח של תצפית/קבוצת מיקוד/ראיון - 5%
4. פרזנטציה אינטגרטיבית מסכמת - 80%. הערה: סטודנטים המשלבים כלי מחקר איכותניים בעבודת התזה שלהם יתבקשו לכתוב את העבודה על הנושא של התזה.



התאמות

סטודנט יקר,

אם יש לך לקות למידה או מוגבלות/בעיה רפואית שעשויה להשפיע על לימודיך, ושבגינה את/ה זקוק/ה להתאמות אנא פנה/י לדיקנאט הסטודנטים למדור נגישות ולקויות למידה:

דואל LDA@univ.haifa.ac.il טל: 04-8249265

לאבחון והתאמות בגין לקות למידה ו/או הפרעת קשב יש לפנות ליה"ל:

דואל mhait@univ.haifa.ac.il טל: 04-8249022

אם יש ברשותך מכתב התאמות מהאוניברסיטה ואת/ה זקוק/ה להנגשה בקורס אנא פנה/י אליי בשעות הקבלה או במייל בסמוך לתחילת הקורס.

If you have a disability that may affect your studies and for which you may require accommodations, please contact the Accessibility and Learning Disabilities Department at the Dean of Students office

e-mail: LDA@univ.haifa.ac.il Phone number: 04-98249265

Students that receive accommodation letters, and need academic adjustments, please meet with me to discuss the provisions of those accommodations as early in the semester as possible.



מקורות

- Andrew, S., & Halcomb, E. J. (2009). *Mixed Methods Research for Nursing and the Health Sciences*. Oxford: Wiley-Blackwell.
- Crosby, R. A., DiClemente, R. J., & Salazar, L. F. (2006). *Research Methods in Health Promotion*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (2011). *The SAGE Handbook of Qualitative Research, 4th Edition*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Flick, U. (2014). *The SAGE Handbook of Qualitative Data Analysis, 1st Edition*. London: Sage.
- Friese, S. (2014). *Qualitative Data Analysis with ATLAS.ti, Second Edition*. London: Sage.
- Green, J., & Thorogood, N. (2014). *Qualitative Methods for Health Research (Introducing Qualitative Methods series) Third Edition*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Padgett, D. K. (2012). *Qualitative and Mixed Methods in Public Health, 1st Edition*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Saks, M., & Allsop, J. (2008). *Researching Health: Qualitative, Quantitative and Mixed Methods*. London: Sage.
- Saldaña, J. (2009). *The Coding Manual for Qualitative Researchers*. London: Sage.
- Ulin, P. R., Robinson, E. T., & Tolley, E. E. (2005). *Qualitative Methods in Public Health: A Field Guide for Applied Research*. San Francisco: Jossey-Bass.
- צבר בן-יהושע, נ. (1995). המחקר האיכותי בהוראה ובלמידה. תל-אביב: מודן.
- צבר בן-יהושע, נ. (2006). מסורות וזרמים במחקר האיכותי. אור יהודה: כנרת, זמורה-ביתן, דביר.
- שקדי, א. (2004). מילים המנסות לגעת: מחקר איכותני – תיאוריה ויישום. אוניברסיטת תל-אביב: הוצאת רמות.



מקורות נוספים מה-BMJ על מחקר איכותני (לעיון)

[An introduction to reading and appraising qualitative research](#)

[Analysing qualitative data](#)

[Assessing quality in qualitative research](#)

[Critically appraising qualitative research](#)

[Grounded theory, mixed methods, and action research](#)

[How to read a paper: Papers that go beyond numbers \(qualitative research\)](#)

[Integrating qualitative research with trials in systematic reviews](#)

[Qualitative research methodologies: ethnography](#)

[Qualitative Research: Introducing focus groups](#)

[Qualitative Research: Observational methods in health care settings](#)

[Qualitative Research: Qualitative interviews in medical research](#)

[Qualitative Research: Reaching the parts other methods cannot reach: an introduction to qualitative methods in health and health services research](#)

[Qualitative Research: Rigour and qualitative research](#)

[Why do qualitative research?](#)

[Why use theories in qualitative research?](#)